

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 5
วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2566

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 กับการนิเทศภายในสถานศึกษา School Administrators in The Education 4.0 With Supervision Within the School

สุนารี ตรีวิเชียร และนันทยา น้อยจันทร์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
E-Mail: s64561802038@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการศึกษาอย่างมาก ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกและเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลมีความคิดในการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ และที่สำคัญต้องมีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก บทบาทหน้าที่สำคัญของผู้บริหารในการนิเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วยบทบาทที่หลากหลาย เช่น การส่งเสริมให้เกิดการจัดการนิเทศภายใน พัฒนาตนเองและพัฒนาครูในด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการติดตามและประเมินผลให้คำชี้แนะแก่ครูเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข รวมถึงจัดให้มีการอบรมพัฒนาครูในด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพ และสร้างครุต้นแบบสาขาวิชาต่าง ๆ มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาในสถานศึกษาและคุณภาพการศึกษาของชาติที่สูงขึ้น

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0, การนิเทศภายในสถานศึกษา

Abstract

Now a day, the World's revolution has a greatly influence for education management. Academic executives have to play an important role making the best result as higher – quality of education management. Thailand 4.0, academic executives must be good – vision, creative thinking, and informative technological ability to apply in education management to be able to take advantage in globalization's change. Academic executives are responsible for various duties. For instance, an instructor supervision contains with internal observation, using of technology, evaluation and improvement. In addition. Finally, model teachers project needs to focus on education management for making higher – national education.

Keywords: School administrators in the education 4.0, supervision within the school

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ก้าวทันโลกปัจจุบันมนุษย์จำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ การจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาให้มนุษย์มีความรู้ความสามารถมีทักษะในด้านต่าง ๆ ประกอบกับการศึกษาไทยในยุค 4.0 คือการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ที่ช่วยเสริมองค์ความรู้ที่ผู้เรียนเกิดจากเรียนรู้ด้วยตัวเอง เพื่อมุ่งสู่การสร้างนวัตกรรมการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของไทยจึงต้องขับเคลื่อนไปพร้อมกันทั้งกระบวนการเรียนการสอน สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งครูและผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 นี้ จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพที่มีวิสัยทัศน์ ความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมและมีหัวใจรักและศรัทธาในอาชีพ การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทและสภาพปัญหาของประเทศอย่างแท้จริง คือการที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถเพื่อตอบสนองความจำเป็นของสังคมได้อย่างเหมาะสม (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน และคณะ, 2560)

เพื่อให้การจัดการศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงสุดจึงจัดให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษาขึ้น เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาให้ดีและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (กฤษฎา มนัส, 2556) กล่าวได้ว่าการนิเทศภายในเป็นภารกิจสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องศึกษาหาความรู้และติดตามความเคลื่อนไหวด้านการนิเทศภายในอยู่เสมอและนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและต่อเนื่องถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการคุณภาพทางการศึกษาในทุกด้านของสถานศึกษาให้เกิดการพัฒนาและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (2546:1 อ้างถึงใน สุวิมล มธุรส กิตติ รัตนราชสีและอนันต์ อุปสอด, 2562:271) กล่าวถึงความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึงบุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัย ชั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของสถาบันการศึกษาของภาครัฐ และสถาบันการศึกษาของภาคเอกชน โดยผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละระดับ มักจะใช้ชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไป เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาหรือระดับมัธยมศึกษาจะเรียกว่า Principal หรือเรียกว่า Head of School เป็นคำที่ใช้เรียกชื่อ

ผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียนของภาครัฐ แต่ถ้าเป็นโรงเรียนเอกชน อาจใช้คำอื่น ๆ เช่น Head Teacher, Head Master หรือ Head Mistress แต่สำหรับประเทศไทย ผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบันเรียกว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา ซึ่งในอดีตเรียกว่า ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่

สรุปความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึงบุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งที่เรียกว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาและเป็นผู้นำในการบริหารงาน 4 ฝ่ายและประสานงานกับผู้ร่วมงานในการจัดการศึกษาให้องค์กรประสบผลสำเร็จโดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

คุณลักษณะของผู้บริหารยุคการศึกษา 4.0

ในยุคการศึกษา 4.0 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำที่สามารถนำองค์กรเปลี่ยนแปลงสู่สังคมการเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะของผู้นำในเชิงสร้างสรรค์

จรัญ บุญช่วย (2556 อ้างถึงใน คมคาย น้อยสิทธิ์, 2561:45) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ต้องมีความรู้ทักษะด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ สามารถประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและช่วยการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังนี้

1. ความรู้ ทักษะด้านอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้ในการศึกษาหาข้อมูล ข่าวสารทางวิชาการจากที่ต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้รับส่งข่าวสาร ข้อมูล รูปภาพ และส่งงานให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกองค์กร

2. ความรู้ด้านเทคโนโลยีในการเผยแพร่ข่าวสารของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ที่เกี่ยวข้องและบุคคลทั่วไป เช่น เว็บไซต์ของสถานศึกษาเพื่อการเผยแพร่ข่าวสารของสถานศึกษา การใช้ PowerPoint ในการให้ความรู้ นิเทศการเรียนการสอนของครูอาจารย์และใช้เสนอผลงานของผู้บริหารสถานศึกษา

3. การใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการทำวิจัยในสถาบันของฝ่ายบริหารและบุคลากร เช่น การใช้โปรแกรม SPSS เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูอาจารย์

4. ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมและสามารถนิเทศติดตามการพัฒนาการเรียนการสอน เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือที่เรียกกันว่า E-Learning เป็นการเรียนทางไกลที่ผู้เรียนสามารถโต้ตอบกับผู้สอนได้ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) และห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (E-Library)

บทบาทผู้บริหารยุคการศึกษา 4.0

Derick Meado (2017, p.1-3 อ้างถึงใน ปิตินพงศ์ ประทุมแพง, 2561:19) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน ได้เขียนบทความเรื่อง The Role of the Principal in Schools ได้สรุปบทบาทหน้าที่ในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่สำคัญ 9 บทบาท ดังนี้

1. บทบาทในฐานะผู้นำ (Role as school leader) ประกอบด้วย การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ (Being an effective leader) โครงการจัดหาทุนอุปถัมภ์โรงเรียน การพัฒนาการประเมินผลครูผู้สอนและนโยบายการพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น

2. บทบาทในฐานะผู้รักษาระเบียบวินัยของผู้เรียน (Role in Student Discipline) งานส่วนใหญ่ของผู้บริหารการรักษาระเบียบวินัยของนักเรียนที่ผู้บริหารต้องสร้างความเข้าใจให้แก่ครูทุกคนและตั้งเป้าหมายของการนำไปใช้กับผู้เรียนจะทำให้งานง่ายขึ้น

3. บทบาทในฐานะผู้ประเมิน (Role as a Teacher Evaluator) ผู้บริหารส่วนใหญ่ต้องมีความรับผิดชอบในการประเมินผลงานของครู โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องจัดให้มีการประเมินตามกระบวนการด้านคุณภาพครูอย่างมีความเป็นธรรมและต้องชี้ให้เห็นทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนของการปฏิบัติหน้าที่ของครู

4. บทบาทในการพัฒนาการดำเนินงานและการประเมินโครงการ (Role in Developing, Implementing, and Evaluating Programs) เป็นเป็นหนึ่งบทบาทที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องหาวิธีการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้เรียนเพิ่มขึ้น โครงการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพต้องครอบคลุมพื้นที่เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันและต้องมีการประเมินทุกปีและพัฒนาเสมอถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น

5. บทบาทในการทบทวนนโยบายและกระบวนการภายใน (role in Reviewing Policies and Procedures) เอกสารสำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารโรงเรียน คือคู่มือนักเรียน (Student Handbook) ถือเป็นตัวชี้วัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถทำให้งานของผู้บริหารง่ายขึ้น ให้นักเรียน ครูและผู้ปกครองได้รู้นโยบายและขั้นตอนการทำงานประสบผลสำเร็จได้

6. บทบาทในการกำหนดตาราง (Role in Schedule Setting) การสร้างตารางต้องทำทุก ๆ ปีซึ่งจะเป็นภาระงานที่ผู้บริหารต้องสร้างขึ้นมาเอง ได้แก่ ตารางการตีระฆังการเข้าเรียน 20 ตารางการปฏิบัติงาน ตารางการใช้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ตารางการใช้ห้องสมุด ผู้บริหารต้องตรวจสอบแต่ละตารางเหล่านั้นว่าไม่ทำให้บุคลากรแต่ละคนต้องมีตารางมากเกินไปในแต่ละปี

7. บทบาทในการจ้างครูใหม่ (Role in Hiring New Teachers) เป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนต้องจ้างหรือรับครูและเจ้าหน้าที่เข้ามาใหม่ในการทำงานได้อย่างถูกต้องด้วยกระบวนการสัมภาษณ์หรืออบรมจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

8. บทบาทในการปกครองและชุมชนสัมพันธ์ (Role in governance and Community relations) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่และสมาชิกในชุมชนสามารถเป็นประโยชน์กับคุณในความหลากหลายของพื้นที่ การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลและธุรกิจในชุมชนสามารถช่วยให้ โรงเรียนอย่างมาก รวมถึงประโยชน์ที่ได้รับ บริจาคเวลาส่วนตัวและการสนับสนุนในเชิงบวกโดยรวม

9. บทบาทในการมอบหมายงาน (Delegating) ผู้นำหลายคนโดยธรรมชาติมีงานหนักอยู่ในมือที่ต้อง สั่งการลงไป ผู้บริหารต้องมีการมอบหมายงานบางอย่างซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นโดยมอบหมายให้กับบุคคลที่มีความรู้ และไว้วางใจผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพไม่มีเวลามากพอที่จะทำทุกอย่างที่ต้องการทำด้วยตัวเองจึงต้อง พึ่งพาคนอื่น ๆ มาช่วยทำเพื่อให้ผลงานบรรลุผลสำเร็จ

สรุปได้ว่าผู้บริหารในยุคการศึกษา 4.0 ต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพสามารถปรับเปลี่ยนได้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำ มีความสามารถด้านกระบวนการคิด มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ร่วมงานในการเปลี่ยนแปลงองค์กร โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นฐานในการ แสวงหาความรู้ บริหารจัดการและพัฒนาสู่นวัตกรรม สามารถคิดยุทธศาสตร์ในการบริหารใหม่ ๆ เพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถมีทักษะเป็นที่ยอมรับของนานาชาติและผู้บริหารในยุคการศึกษา 4.0 จะต้อง ปรับเปลี่ยนตนเองไปตามบทบาทต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เช่น บทบาทการเป็นผู้นำ บทบาทผู้ดำเนินการ บทบาทผู้ประเมิน บทบาทผู้มอบหมายงาน

การนิเทศภายในสถานศึกษา

การจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้นั้นจำเป็นต้อง อาศัยการควบคุม การกำกับติดตามและการนิเทศการศึกษา โดยเฉพาะการนิเทศภายในสถานศึกษาซึ่งเป็น กระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาให้พัฒนาขึ้นและสอดคล้องกับ สภาพการณ์ในปัจจุบัน กล่าวได้ว่าการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษานั้นเป็นบทบาทหน้าที่และความ รับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงคณะครูและบุคลากรในสถานศึกษาที่จะต้องร่วมกัน ดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้

ความหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551:51) ให้ความหมายไว้ว่า การนิเทศภายใน โรงเรียนเป็นการส่งเสริมสนับสนุนในการให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จด้านการ ปฏิบัติงานตามภารกิจจัดการเรียนการสอน อาจรวมถึงการเสริมสร้างพัฒนาการของผู้เรียนด้านจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ให้เป็นไปตามวัย

สถาพร สมอูทัย (2565:278) ให้ความหมายไว้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา คือกระบวนการ ส่งเสริมสนับสนุน กระตุ้นช่วยเหลือ ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ทักษะและคุณลักษณะอย่างเต็มศักยภาพ การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการร่วมมือกัน ระหว่างผู้นิเทศ ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ที่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญร่วมกับผู้รับการนิเทศ ได้แก่ครูผู้สอนตาม หลักการของประชาธิปไตย ยอมรับเคารพ รับฟังแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยความเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกันเพื่อ คุณภาพของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสูงสุด

สรุปได้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารการศึกษาเพื่อชี้แนะให้ความ ช่วยเหลือกับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงการสอนและเพิ่มคุณภาพของนักเรียน ให้เป็นไปตามเป้าหมายรวมถึงการเสริมสร้างพัฒนาการของผู้เรียนด้านจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ให้เป็นไปตามวัย

หลักการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษา มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาอย่างมาก รวมถึงคุณภาพของครูและ บุคลากรทางการศึกษา เพราะครูและบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ที่ทันสมัยทันต่อการ เปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก(วิไลลักษณ์ ป้องญาติ,2560) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะ ส่งเสริมสนับสนุนครูให้ความรู้ความสามารถในการปรับปรุงการสอนและการจัดกิจกรรมการสอนของ ตนเองให้ดีขึ้น

หลักการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นแนวปฏิบัติที่ผู้นิเทศควรนำไปปฏิบัติขณะทำการนิเทศภายใน สถานศึกษา มีดังนี้ (สุภัจฉรา กาใจ, 2562:56)

1. การนิเทศต้องถือหลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน มีความเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็น ของผู้อื่น เน้นความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงานและใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งาน นั้นไปสู่เป้าหมาย
2. การนิเทศควรมีการบริหารงานเป็นระบบและมีการวางแผนการดำเนินงานเป็นโครงการ
3. การนิเทศเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้นสร้างความเข้าใจระหว่างกันสร้าง มนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีวิธีการทำงานที่ดีและสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้
4. การนิเทศเป็นการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครูให้มีความรู้สีกภาคภูมิใจในวิชาชีพว่าเป็นอาชีพที่ ต้องใช้วิชาความรู้ความสามารถและสามารถที่จะพัฒนาได้
5. การนิเทศเป็นงานสร้างสรรค์เป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคลให้แต่ละบุคคลได้ แสดงออกและพัฒนาความสามารถเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่

6. การนิเทศเป็นการสร้างความผูกพันและความมั่นคงต่องานอาชีพ รวมทั้งความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เกิดความพึงพอใจในการทำงาน

7. การนิเทศเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน โดยให้ครูได้เรียนรู้ปัญหาของตนเองเป็นอย่างดี เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า หลักการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนเป็นแนวทางที่ผู้บริหารสถานศึกษารวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ใช้ยึดถือเป็นหลักในการปฏิบัติให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษาตั้งไว้และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีการวางแผน มีขั้นตอนและกระบวนการทำงานที่ชัดเจน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน มุ่งเน้นให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานด้วยความร่วมมือร่วมใจ ใช้ความรู้ความสามารถที่มีในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ พร้อมเปิดรับและเรียนรู้สิ่งใหม่ มุ่งเน้นให้ครูและบุคลากรพัฒนาตนเองและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพการศึกษา

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศภายใน

บทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ บทบาทของบุคลากรในการนิเทศจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

กลุ่มงานนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ได้กล่าวว่า บุคลากรการนิเทศ หมายถึงผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการนิเทศของสถานศึกษาแต่ละแห่ง มีบทบาทและภารกิจสำคัญ ดังนี้

1. บทบาทในการส่งเสริมและจัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองสามารถดำเนินงานตามนโยบายได้ถูกต้อง ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างสมบูรณ์

2. บทบาทในการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพครูโดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้น ส่งเสริมให้มีการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับครูในโรงเรียน

3. บทบาทในการจัดประชุมอบรม มีการจัดประชุมอบรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประชุมปฏิบัติการ การสัมมนา อภิปรายกลุ่ม เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมให้ครูมีโอกาสเข้ารับการอบรมในการพัฒนาวิชาชีพ นำทักษะความรูมาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. บทบาทในการติดตามประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้ครูพัฒนาศักยภาพได้ดีขึ้น การประเมินเพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์

5. บทบาทในการใช้กลุ่มโรงเรียน สมาคมวิชาชีพหรือเครือข่ายเป็นแนวทางเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ครูในโรงเรียน โดยใช้กลุ่มหรือเครือข่ายช่วยเหลือด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม ทางวิชาการ การศึกษาเอกสาร การศึกษาดูงาน ฯลฯ

6. บทบาทในการสร้างครุต้นแบบในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลในการพัฒนา และเป็นแบบอย่างแก่ครูทั่วไปได้

สรุปว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศภายใน ประกอบด้วย การส่งเสริมให้เกิดการจัดการนิเทศภายใน จัดให้มีการอบรมพัฒนาครูในด้านต่าง ๆ พัฒนาตนเองและพัฒนาครูในด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการติดตามและประเมินผลให้คำชี้แนะแก่ครูเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข สร้างเครือข่ายกับกลุ่มโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือแลกเปลี่ยนกัน และสร้างครุต้นแบบสาขาวิชาต่าง ๆ

บทสรุป

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการศึกษาอย่างมาก ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เป็นผู้นำทางวิชาการ มีความคิดในการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ ต้องมีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา

บทบาทหน้าที่สำคัญของผู้บริหารในการพัฒนาการศึกษาก็คือการนิเทศภายในในสถานศึกษา โดยการส่งเสริมให้เกิดการจัดการนิเทศภายใน จัดให้มีการอบรมพัฒนาตนเองและพัฒนาครูในด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและด้านอื่น ๆ มีการติดตามและประเมินผล ให้คำชี้แนะแก่ครูเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนางานในทุกด้านของสถานศึกษา อย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและตอบสนองความคาดหวังของสังคมในฐานะผู้พัฒนาการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรองทอง จิตรเดชากุล.(2550). คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธารอักษร.
- กิตติศักดิ์ อังคะนาวินและอภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ.(2561). การนิเทศการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, หน้า193-206
- กฤษณา มั่นส.(2556). ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษาที่ 13 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. ปริญาญศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- คมคาย น้อยสิทธิ์.(2561). ผู้บริหารยุคการศึกษา 4.0. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า40-57
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์และคณะ.(2560). โรงเรียน 4.0 โรงเรียนผลิตภาพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 5
วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2566

- วารุณีย์ วงศ์สีชา.(2557). การนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3. ปริญญาครุศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สงัด อุทรานันท์.(2530). การนิเทศการศึกษา : หลักการทฤษฎีและปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่2).กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มิตรสยาม.
- สถาพร สมอูทัย.(2565). “การนิเทศการศึกษา” หนึ่งตัวช่วยในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ใน
ศตวรรษที่ 21. วารสารวิจัยวิชาการ. 5(3), 275-288.
- สุภัจฉรา กาใจ.(2562). แนวทางการบริหารปัจจัยที่ส่งผลต่องานนิเทศภายในของโรงเรียนนาโบสถ์พิทยาคม
อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก. ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- สุวิมล มธูรส กิตติ รัตนราชี่และอนันต์ อุปสอด.(2562). การศึกษาไทย 4.0 ในบริบทของผู้บริหารสถานศึกษา.
วารสารวิทยาสงฆ์นครลำปาง. 8(2), 266-278.